

[Hele dokumentet](#) [Utskriftsvennlig versjon](#)

Høgsteretts kjæremålsutval - Orskurd.

INSTANS: Høgsteretts kjæremålsutval - Orskurd.
DATO: 2003-06-20
PUBLISERT: HR-2002-01680
STIKKORD: Skifteloven §19.
SAMMENDRAG: Saka gjeld spørsmål om rett for loddeigar til dokumentinnsyn i eit insolvent dødsbu.
Henvisninger: [lov-1930-02-21-§19](#) (Skiftelov §19),
SAKSGANG: Agder lagmannsrett - Høyesterett [HR-2002-01680](#), sivil sak, kjæremål.
PARTER: Bess Jahre (advokat Pål W. Lorentzen) mot Anders Jahres dødsbo (advokat Knut Ro). Staten v/ Finansdepartementet og Justisdepartementet (Regjeringsadvokaten v/ advokat Christian H. Reusch).
FORFATTER: Matningsdal, Utgård og Mitssem.

Henvisninger i teksten: [lov-1915-08-13-6-§97](#) (Tvml §97), [lov-1915-08-13-6-§164](#) (Tvml §164), [lov-1915-08-13-6-§396](#) (Tvml §396), [lov-1915-08-13-6-§399](#) (Tvml §399), [lov-1915-08-13-6-§401](#) (Tvml §401), [lov-1915-08-13-6-§404](#) (Tvml §404), [lov-1930-02-21-§16](#) (Skiftelov §16), [lov-1930-02-21-§17](#) (Skiftelov §17), [lov-1930-02-21-§20](#) (Skiftelov §20), [lov-1930-02-21-§22](#) (Skiftelov §22), [lov-1930-02-21-§23](#) (Skiftelov §23), [lov-1930-02-21-§27](#) (Skiftelov §27), [lov-1930-02-21-§29](#) (Skiftelov §29), [lov-1930-02-21-§104](#) (Skiftelov §104)

- (1) Saka gjeld spørsmål om rett for loddeigar til **dokumentinnsyn** i eit insolvent dødsbu.
- (2) Anders Jahre døyde i februar 1982. Den attlevande ektemaken, Bess Jahre, er einearving. Buet vart teke under offentlig skifte i april 1982. Dødsbuet vart etterlikna for ein stor sum fordi skattestyresmaktene meinte at Anders Jahre hadde ei skjult utanlandsformue. I 1993 vart kravet frå staten godkjent, og det utgjer i dag med renter over 1,4 milliardar kroner. Buet er rekna å vere insolvent, og det blir behandla etter reglane i skiftelova om insolvente dødsbu.
- (3) Hovudføremålet med bubehandlinga dei siste 10 åra har vore å spore opp utanlandsformuen og å føre denne til Noreg. Staten vedtok ut frå dette føremålet å finansiere bubehandlinga. I 1991 vart advokat Even Wahr-Hansen oppnemnt som ny bustyrar.
- (4) Bustyraren fann midlar i ei stifting på Cayman Islands. Buet har fått endeleg rettsavgjerd på at stiftinga er ugyldig, og det er no ein tvist som står for domstolane på Cayman Islands om kven som skal ha midlane. Det er opplyst at desse er på om lag USD 70 til 75 millionar. Eikland AS, tidlegare Kosmos AS, gjorde i 1998 gjeldande at utanlandsformuen høyrde til Kosmos, ikkje Anders Jahre personleg, og selskapet er motpart til dødsbuet i tvisten.
- (5) Hausten 2001 vart det usemje mellom Bess Jahre, representert ved advokat Truls Leikvang, og bustyraren om omfanget av hennar rett til innsyn i dokumenta som buet har om utanlandsformuen og rettssaka på Cayman Islands. I oktober 2001 sette advokat Leikvang fram kravsmål til skifteretten om å instruere bustyraren om å gi Leikvang tilgang til dei ompurde dokumenta i eigenskap av representant for loddeigaren.
- (6) Bustyraren hadde nekta Bess Jahre innsyn i dei aktuelle dokumenta under tilvising til at kravsmålet gjaldt dei same dokumenta som buet nyleg hadde avslått ei oppmoding om innsyn i frå advokat Leikvang, på vegne av Eikland AS. Sjølv om Bess Jahre no vart ført fram som

berar av kravet, måtte ho og Eikland AS i følge bustyraren identifiserast på grunn av advokatfelleskapet.

- (7) Sandefjord skifterett gav 27. november 2001 orskurd med slik slutning:
« Bess Jahre personlig gis innsyn i boets dokumenter, men retten kan ikke utøves gjennom advokat Truls Leikvang som fullmektig. »
- (8) Skifteretten tok utgangspunkt i at spørsmålet om innsynsrett for loddeigarane i dokumenta til buet ikkje uttrykkeleg er lovregulert, men at det « synes naturleg å utlede av prinsipper som ligger til grunn for skifteloven §17, §19 og §20 » at loddeigaren ikkje kan nektast informasjon om formuesverdiar i buet. Hennar ønskje om **dokumentinnsyn** kunne ikkje avvisast av omsyn til kreditorane sine tarv etter skiftelova §19 så lenge buet ikkje var konkurs. Skifteretten meinte at det normale ville vere at innsynsretten for loddeigaren kan utøvast ved fullmektig, men på grunn av advokat Leikvang si rolle som advokat også for Eikland AS, måtte det gjerast eit unntak for han.
- (9) Bess Jahre påkjærte orskurden til lagmannsretten og heldt fast kravet på **dokumentinnsyn** utan den avgrensinga med omsyn til fullmektig som var fastsett av skifteretten.
- (10) Dødsbuet tok til motmæle. Staten v/ Finansdepartementet og Justisdepartementet gav inn aksessorisk motkjæremål over avgjerda i skifteretten om å gi Bess Jahre rett til personleg innsyn i dokumenta. Motkjæremålet vart opphavleg gitt inn av staten som hjelpeintervenient for dødsbuet. Bess Jahre sette seg mot at det var høve til slik hjelpeintervensjon. Under behandlinga av kjæremålet i lagmannsretten endra staten den prosessuelle stillinga si frå hjelpeintervenient til kjæremålsmotpart. Bess Jahre sette seg også mot at det var høve til denne endringa.
- (11) Agder lagmannsrett gav 18. oktober 2002 orskurd med slik slutning:
« 1. Hjelpeintervensjon fra Staten ved Finansdepartementet og Justisdepartementet tillates, og motkjæremålet fremmes.
2. Verken Bess Jahre personlig eller Trond Leikvang som hennes fullmektig gis innsyn i boets dokumenter vedrørende eiendomsretten til utenlandsformuen og rettssaken om denne på Cayman Islands.
3. Saksomkostninger tilkjennes ikke. »
- (12) Bess Jahre har i rett tid påkjært lagmannsretten sin orskurd til Høgsteretts kjæremålsutval. Kjæremålet rettar seg mot lovtolkinga og saksbehandlinga.
- (13) Det er mellom anna gjort gjeldande at Bess Jahre som einaste loddeigar ikkje kan nektast innsyn i dokumenta til buet. Ho har ein vilkårslaus og uavgrensa rett til å få lagt fram informasjon som ligg i buet. Det er ikkje rettsleg heimel for å nekte loddeigar innsyn. Ei slik avgrensing inneber eit inngrep i ein så grunnleggjande rett at det krev heimel i lov. Det er feil når lagmannsretten er komen til at det skal gjerast ei fri avgrensing etter skjøn mellom interessene til loddeigar og til kreditorane.
- (14) Dersom det likevel skulle vere heimel til å avgrense innsynsretten for loddeigar, har lagmannsretten i si vurdering teke utanforleggjande og usaklege omsyn.
- (15) Kompetansen for utvalet er ikkje avgrensa til berre å prøve om utgangspunktet og spørsmålsstillinga er rett. Utvalet kan også prøve om svaret frå lagmannsretten på dette gir uttrykk for rett lovtolking.

- (16) Buet og staten har inga prosessuell stilling i kjæremålet. Buet skulle ha vore avvist som kjæremålsmotpart for lagmannsretten. Buet kan ikkje handle som part i ein tvist med eineloddeigar om interne omstende i buet. Etter som buet skulle ha vore avvist som part, skulle også statens hjelpeintervensjon til føremon for buet ha vore avvist. Sjølv om buet skulle bli godteke som kjæremålsmotpart, har staten ikkje i noko tilfelle rettsleg interesse i å handle som hjelpeintervenient eller som kjæremålsmotpart i ein intern tvist som denne. Tvisten gjeld ikkje staten sine rettar eller skyldnader overfor loddeigar, og staten som kreditor har ingen posisjon under skiftebehandlinga. Under alle omstende skulle det aksessoriske motkjæremålet frå staten ha vore avvist då det var i direkte strid med påstanden frå buet om stadfesting av orskurden til skifteretten.
- (17) Det ligg også føre saksbehandlingsfeil. Orskurden til lagmannsretten er mangelfullt grunngeven.
- (18) Bess Jahre har sett fram slik påstand:
- « Prinsipalt:
- Bess Jahre har rett til innsyn i boets dokumenter.
- Subsidiært:
- Lagmannsrettens kjennelse oppheves og hjemvises til ny behandling.
- I begge tilfelle:
- Den kjærende part tilkjennes saksomkostninger. »
- (19) Staten v/ Finansdepartementet og Justisdepartementet og Anders Jahres dødsbo har teke til motmæle.
- (20) Staten v/ Finansdepartementet og Justisdepartementet har mellom anna gjort gjeldande at kjæremålsutvalet har avgrensa kompetanse og berre kan prøve lovtolking og saksbehandling hos lagmannsretten. Utvalet er bunde av vurderinga av dei faktiske tilhøva og kan heller ikkje overprøve den konkrete rettsbruken.
- (21) Ved behandlinga av saka i utvalet må det takast utgangspunkt i den partsstillinga som lagmannsretten har kome til. Buet må kunne vere motpart for lagmannsretten og med det må staten kunne vere hjelpeintervenient. Sjølv om buet ikkje kunne reknast som part, måtte staten under alle omstende kunne handle som motpart. Ei eventuell fråsegn frå skifteretten etter tvistemålslova §401 første ledd andre punktum ville vere utilstrekkeleg til å oppnå reell kontradiksjon i spørsmålet om **dokumentinnsyn**.
- (22) Vidare er det eit sjølv sagt prinsipp at kreditorane i eit insolvent dødsbu må få kome til orde før det blir teke avgjerder som har noko å seie for buet. Kreditorane i eit slikt bu må ha kjæremålsrett, jf. tvistemålslova §396, og staten må kunne gi inn aksessorisk kjæremål, jf. tvistemålslova §399, jf. skiftelova §22 første ledd.
- (23) Innsynsretten blir ikkje regulert av skiftelova §19, og problemet er ikkje om Bess Jahre har innsynsrett, men om denne retten kan avgrensast. Innsyn må kunne nektast når det ligg føre svært tungtvegande grunnar, og det ligg føre slike grunnar i denne saka. Lagmannsretten har, ut frå ei vurdering av reelle omsyn og ut frå samanhengen i systemet, gitt uttrykk for på kva vilkår ein loddeigar kan nektast innsyn. Utvalet kan ikkje gi seg inn på ei finsikta overprøving av dei einskilde momenta lagmannsretten har bygd på.
- (24) Det ligg heller ikkje føre nokon saksbehandlingsfeil, og orskurden er ikkje mangelfullt grunngett, jf. tvistemålslova §164.

- (25) Staten v/ Finansdepartementet og Justisdepartementet har sett fram slik påstand:
- « 1. Kjæremålet forkastes.
  2. Staten v/ Finansdepartementet og Justisdepartementet tilkjennes saksomkostninger for lagmannsretten og for Høyesteretts kjæremålsutvalg med tillegg av lovens rente fra forfall og til betaling skjer. »
- (26) Anders Jahres dødsbo har mellom anna gjort gjeldande at buet har partsstilling for kjæremålsutvalet. Vidare hadde det partsstilling for lagmannsretten. For det første gjorde Bess Jahre buet til motpart. For det andre gjer Bess Jahre gjeldande at ingen andre interessentar skal høyrast i tvistesporaet. Spesielt omsynet til kontradiksjon og omsynet til kreditorane sine økonomiske interesser i utfallet av skiftebehandlinga tilseier at buet skal kunne handle som motpart.
- (27) Vidare har utvalet avgrensa kompetanse, jf. tvistemålslova §404 første ledd nr. 3, og utvalet kan berre prøve utgangspunktet for rettsbruken hos lagmannsretten. Den konkrete bruk av det unntaket som følgjer av grunngevinga til lagmannsretten kan utvalet ikkje prøve.
- (28) Ikkje i noko tilfelle er orskurden mangelfullt grunngevingen, jf. tvistemålslova §164.
- (29) Anders Jahres dødsbo har sett fram slik påstand:
- « 1. Kjæremålet forkastes.
  2. Anders Jahres dødsbo tilkjennes sakens omkostninger for lagmannsretten og for Høyesteretts kjæremålsutvalg med tillegg av 12 % rente fra forfall til betaling skjer. »
- (30) Høgsteretts kjæremålsutval viser til at hovudspørsmålet i saka er om kjæreparten Bess Jahre som eineloddeigar i Anders Jahres dødsbo har krav på innsyn i dokument som høyrer til dødsbuet. Saka reiser samstundes prosessuelle spørsmål om kven som kan vere motpart, og eventuelt hjelpeintervenient til denne, i ei sak der ein loddeigar krev **dokumentinnsyn**.
- (31) Utvalet ser først på spørsmålet om kven som kan vere motpart for lagmannsretten. I dette spørsmålet har kjæremålsutvalet full kompetanse. Spørsmålet om innsyn i dokument vart avgjort i skiftesamling ut frå skifteretten sitt ansvar for å forvalte formuesmassen i buet, og med grunnlag i dei reglane som gjaldt i 1982. Avgjerda er av skifteretten teken ut frå skiftelova §19. Det går fram av avgjerda frå skiftesamlinga at både advokat Truls Leikvang som representant for Bess Jahre, avdelingsdirektør Peder Berg som representant for Finansdepartementet og bustyrar Even Wahr-Hansen møtte og uttala seg. Ut frå temaet i skiftesamlinga ville det ikkje vere spørsmål om å nekte nokon å uttale seg. Det moglege avvissingsgrunnlaget er etter dette oppstått etter avgjerda i skifteretten.
- (32) Utvalet går då over til å sjå på Anders Jahres dødsbo si stilling som part. Når dødsbuet kom inn som part, var det fordi kjæreparten, Bess Jahre, førte opp Anders Jahres dødsbo v/ Sandefjord skifterett i kjæremålsfråsegna. Som lagmannsretten er inne på i si avgjerd, gav både Bess Jahre og buet seinare uttrykk for at det kunne synest å vere slik at buet ikkje skulle vere motpart. Staten gav uttrykk for same syn, men nyanserte noko for dei tilfella der buet vart gjort til motpart. Utvalet går ikkje nærare inn på dette. Kven som kan vere part, må i alle tilfelle avgjerast ut frå rettsreglane om dette.
- (33) Saka gjeld forvaltning av bumassen og styring av buet, og det er ikkje tale om nokon skiftetvist, jf. skiftelova §23. Situasjonen ved skiftetvist gir likevel ein viss parallell. Det må leggjast til grunn at buet ikkje kan vere part i ein skiftetvist, jf. Rt-1993-415. Saka gjaldt eit bu der det var

oppnemnt bustyrar.

- (34) Kjæremålet gjeld ei sak som gjeld den allmenne styringa av eit dødsbu. Bustyraren har ingen kompetanse ut over skifteretten, jf. skiftelova §16 (ordlyden frå 1982). På same måte som ved ein skiftetvist vil det vere lite heldig om buet - og med det skifterett og bustyrar - skal vere part i ein tvist som gjeld ei avgjerd teken av skifteretten, sjølv om ein avgrensar vurderinga til å gjelde tilhøvet mellom skifterett og bustyrar. Men det vil også vere lite heldig om ein eller fleire av loddeigarane skal ha det privileget samanlikna med andre arvingar, som ligg i å ha buet på si side. Det vil i mange tilfelle vere ønskjeleg at det er ein motpart i dei tilfella der det blir nytta rettsmiddel mot ei avgjerd, men dette omsynet må takast vare på gjennom tolkinga av andre reglar og ikkje ved å gje buet ei rolle som motpart.
- (35) Skifteretten kan « saksøke og saksøkes på loddeiernes vegne i boets anliggender, når sak anlegges ved en annen domstol », jf. skiftelova §20 og for bruk av rettsmiddel §29. Dette gir også ei viss støtte for at skifteretten, eller buet, ikkje kan vere part i ei sak om indre tilhøve i buet som blir behandla av skifteretten sjølv.
- (36) Utvalet er etter dette kome til at kjæremålet ikkje kan fremjast med Anders Jahres dødsbo som motpart. Kjæremålet frå Bess Jahre må derfor avvisast i den grad det rettar seg mot Anders Jahres dødsbo. Kjæremålet kan klart nok likevel stå ved lag. Når dødsbuet slik ikkje kan vere motpart, må kjæremålet då behandlast anten utan motpart eller med staten som motpart. For staten er det då spørsmål om staten si fråsegn om hjelpeintervensjon med tilhøyrande kjæremål kan rettast med heimel i tvistemålslova §97 til å vere ei fråsegn om kjæremål i kraft av å vere part. Staten retta nemninga slik i prosesskrift av 29. april 2002.
- (37) Den påkjærte avgjerda gjeld forvaltning av bumidlane. Etter skiftelova §19 er skifteretten då « bundet av loddeiernes beslutning forsåvidt de alle er enige og skifteretten ikke finner at beslutningen strider mot umyndige eller fraværende arvingers eller mot kreditorenes tarv ». Det er såleis slik at det skal takast omsyn til kreditor sitt tarv ved vurderinga. Ved insolvente dødsbu vil det nettopp vere slik at det er særleg grunn til å ta omsyn til kreditorane sine interesser. Ut frå eit slikt synspunkt er det også gitt ein regel om at i insolvente dødsbu bør skifteretten til vanleg kalle kreditorane inn til skiftesamling for prøving av krav, jf. skiftelova §104 både slik lova var i 1982 og slik lova er no.
- (38) I dette tilfellet er det tale om eit vedtak frå skifteretten som ikkje gjeld prøving av krav, men som gjeld vedtak i eit spørsmål som det er mogeleg kan ha stor innverknad på storleiken på bumassen. Utvalet meiner at det i slike tilfelle vil kunne vere grunn til å tillate at ein kreditor får rett til å handle som part i overprøvinga av vedtaket. Det må i alle fall gjelde når det som her er tale om ein kreditor som representerer ein stor del av krava i buet og det ikkje er nokon loddeigar som er eller kan vere motpart. Ut frå dette meiner kjæremålsutvalet at staten har ei så sterk interesse i å kunne opptre som motpart i saka her at ho må reknast å tilfredsstille dei krava som i så måte må stillast til ein kjæremotpart si tilknytning til saka, jf. tilsvarande synsmåtar om partsstilling i ei sak om opning av konkurs i Rt-1982-1426. Generelt sett er det også ønskjeleg at det er motpart i saker av dette slaget. Som framheva i dommen frå 1982 er problemstillinga noko annleis enn i ei vurdering av om det ligg føre rettsleg interesse.
- (39) Etter dette er utvalet kome til at staten i denne saka er i ein posisjon som gjer at staten kan vere kjæremotpart.
- (40) I denne saka melde staten seg i prosesskriv av 15. februar 2002 som hjelpeintervenient for Anders Jahres dødsbo. Spørsmålet er då om det her ville vere høve for staten til å rette sin posisjon frå å vere hjelpeintervenient til å vere kjæremotpart, jf. tvistemålslova §97.
- (41) Skifteretten gav sin orskurd 27. november 2001. Orskurden vart påkjært av Bess Jahre 27. desember 2001 med Anders Jahres dødsbo som einaste oppførte motpart. Det vart 8. januar

2002 gitt pålegg om tilsvaer til dødsbuet med frist 21 dagar etter forkynninga. Advokat Knut Ro melde seg 23. januar 2002 som prosessfullmektig for buet. Han fekk utsett fristen for tilsvaer frå 31. januar til 15. februar 2002.

- (42) Ved brev av 24. januar 2002 orienterte skifteretten dei offentlege kreditorane om kjæremålet. I dette brevet heitte det mellom anna:

« På bakgrunn av at kreditorane i skiftesamling hadde motsatt seg dette dokumentinnsynet, må også kreditorane ha anledning til å opptre som parter i kjæremålssaken. Kjæremålet oversendes derfor kreditorane i kopi som vedlegg til dette brevet. Eventuelle prosesskrift må være oss i hende innen 31. januar 2002. »

- (43) I denne situasjonen sende så staten prosesskrift med aksessorisk motkjæremål datert 15. februar 2002 der staten v/ Finansdepartementet og Justisdepartementet var ført opp som hjelpeintervenient. Lagmannsretten behandla saka ut frå at staten var hjelpeintervenient, men tok eit hypotetisk standpunkt til rettingsspørsmålet og fann at det her ville vere høve til retting. Kjæremålsutvalet er samd i dette. Bess Jahre førte i kjæremålsfråsegna opp Anders Jahres dødsbo som motpart. Dødsbuet vart også behandla som part av retten ved utsending av pålegg om tilsvaer. I denne situasjonen kan ikkje feilen ved at staten i første omgang førte seg opp som hjelpeintervenient seiast å vere forsettleg. Sandefjord skifterett fastsette heller ikkje frist for retting. Feilen vart som nemnt retta av parten sjølv ved prosesskrift 29. april 2002.
- (44) Kjæremålsutvalet legg til grunn at staten har gitt inn motkjæremål i rett tid. Etter det opplyste var tilsvaersfristen utsett til 15. februar 2002.
- (45) I dette tilfellet er det tale om ein feil som skjedde ved behandlinga av kjæremål til lagmannsretten. Kjæremålsutvalet legg likevel under ein viss tvil til grunn at utvalet har høve til å rette feilen sjølv, i staden for å oppheve lagmannsrettens avgjerd og be om ny avgjerd der. Det er tale om ei sak der lagmannsretten ut frå utvalet si forståing om kven som kan vere part, skulle ha gjennomført retting. Og ikkje minst viktig er det at lagmannsretten sjølv, rett nok under ein hypotetisk føresetnad, har teke standpunkt i rettingsspørsmålet. I ein slik situasjon står det fram som unødvendig formalistisk å sende saka attende til lagmannsretten.
- (46) Kjæremålsutvalet går så over til å sjå på realiteten i saka, som gjeld retten til **dokumentinnsyn**. I dette spørsmålet har utvalet avgrensa kompetanse, jf. tvistemålslova §404 første ledd, og utvalet kan berre prøve saksbehandlinga og lovtolkinga.
- (47) Lagmannsretten har lagt til grunn at ein loddeigar sin rett til **dokumentinnsyn** utanfor skiftetvistar ikkje i seg sjølv følgjer av skiftelova §19. Kjæremålsutvalet kan ikkje sjå at dette er feil tolking av skiftelova §19.
- (48) Lagmannsretten har så gått vidare i prøvinga av kravet om framlegging av dokumenta:
- « Selv om skifteloven §19 ikke direkte regulerer spørsmålet om innsyn, følger det av bestemmelsen at skifteretten ved forvaltningen av boets eiendeler må foreta en avveining mellom kreditoranes og loddeiernes interesser. En enstemmig beslutning fra loddeierne kan settes til side hvis den strider mot kreditoranes tarv. I et Insolvent dødsbo der gjelden ikke er overtatt av **arvingene**, ligger den reelle økonomiske interesse i skiftebehandlinga hos kreditorane, og det er derfor naturleg at deres interesser tillegges større relativ vekt ved skifterettens avveining enn i solvente boer. Lagmannsretten er enig med staten i at skifteloven §19 er uttrykk for et alminnelig prinsipp om avveining mellom loddeiernes og kreditoranes interesser ved skifterettens bobehandling. Dette følger av skifterettens oppgave, som er å forvalte avdødes formue og fordele denne til dem som i egenskap av **arvinger** eller fordringshavere er berettiget til den. Riktignok kan kreditorane oppnå en sterkere innflytelse over behandlinga av et insolvent dødsbo ved å begjære det konkurs,

men dette tilsier ikke at skifteretten ellers skal ha plikt til å holde dem på sidelinjen, og at boet nærmest skal identifiseres med loddeieren, slik Bess Jahre gjør gjeldende.

Lagmannsretten finner likevel ikke at en loddeier kan nektes innsyn i boets dokumenter etter en fri avveining av hva kreditorenes tarv tilsier. Loddeierens innflytelse i spørsmål som gjelder bobehandlingen etter skifteloven §19, kan sies å ha en alminnelig innsynsrett som forutsetning. Det skal derfor etter lagmannsrettens oppfatning svært tungtveiende grunner til for å nekte loddeieren innsyn, og dette kan bare være aktuelt i spesielle unntakstilfeller. »

- (49) Her har lagmannsretten bygd opp allmenne prinsipp med utgangspunkt i skiftelova §19, utan at regelformuleringa er ein følgje av tolkinga av denne paragrafen. Det er såleis her tale om eit kjæremål til Høgsteretts kjæremålsutval som gjeld uskriven rett.
- (50) Som utgangspunkt kan dette ikkje prøvast i eit vidare kjæremål. Det er likevel etter praksis klart at også ein del uskrivne rettsreglar kan prøvast i eit vidare kjæremål, sjå Høgsteretts avgjerd i plenumssak i Rt-2002-509 og som eit seinare døme avgjerd i kjæremålsutvalet av 9. april 2003 i sak 2003/394 (HR-2003-00394). Utvalet viser til at saka her gjeld spørsmålet om plikt til å leggje fram dokument i eit bu, og at det er spørsmål som har nær likskap med prosessreglar. Ut frå det er utvalet kome til at det må gå inn under tvistemålslova §404 første ledd nr. 3 å prøve dei prinsippa lagmannsretten har lagt til grunn i vurderinga. Lagmannsretten har lagt til grunn at vurderinga skal skje etter ei avveging der det skal svært tungtvegande grunnar til for å nekte ein loddeigar innsyn i budokument. Utvalet er kome til at dette er korrekt forståing av rettsreglane. Ut over dette kan ikkje reglane seiast å byggje på grunnleggjande prinsipp og føresetnader som ligg til grunn for prosesslovgivinga, eller på regelsett som det er naturleg å likestille med slik lovgiving.
- (51) Kjæremålet kan etter dette ikkje føre fram med omsyn til realiteten. Det er då ikkje nødvendig for kjæremålsutvalet å gå inn på i kva grad regelen i skiftelova §27 andre punktum ville avgrense kompetansen ved prøvinga.
- (52) Etter dette må avgjerda i lagmannsretten opphevast så langt Anders Jahres dødsbo er behandla som part, og saka avvisast frå lagmannsretten når det gjeld dødsbuet. Når det gjeld staten v/ Finansdepartementet og Justisdepartementet, må punkt 1 endrast slik at staten blir behandla som part. Kjæremålet til Høgsteretts kjæremålsutval frå Bess Jahre må forkastast når det gjeld realiteten.
- (53) Saka har reist vanskelege og lite avklara prosessuelle spørsmål. Det blir etter dette ikkje tilkjent sakskostnader for Høgsteretts kjæremålsutval. Sakskostnadsavgjerda for lagmannsretten må bli ståande. Sjølv om Anders Jahres dødsbo blir avvist som part, kom buet inn i saka ved at Bess Jahre førte dette opp som part og buet har seinare sjølv gitt uttrykk for sterk tvil om eiga partsstilling.
- (54) Orskurden er samrøystes

Slutning:

- 1. I høve til staten v/ Finansdepartementet og Justisdepartementet blir lagmannsrettens slutning punkt 1 endra slik at motkjæremålet for lagmannsretten blir fremja med staten som part.*
- 2. I høve til Anders Jahres dødsbo blir lagmannsrettens orskurd oppheva og kjæremålet over Sandefjord skifteretts orskurd av 27. november 2001 avvist så langt dødsbuet er ført opp som kjæremotpart.*

3. *Elles blir kjæremålet forkasta.*

4. *Sakskostnader blir ikkje tilkjende for Høgsteretts kjæremålsutval.*

Databasen sist oppdatert 23. juli 2003